

Kúria
végzése

Az ügy száma: Hkf.I.1096/2021/5.
A határozat szintje: hatályon kívül helyezés elleni fellebbezés
A tanács tagjai: Dr. Csák Zsolt, a tanács elnöke
Dr. Domonyai Alexa, előadó bíró
Dr. Szelényiné dr. Roszik Erzsébet, bíró

Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2021. december 7.
Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények
Terhelt(ek): Terhelt1 és társai (Terhelt1 I. rendű vádlott)

Elsőfok: Nyíregyházi Törvényszék, 5.B.15/2018/108., ítélet, tárgyalás,
2020. december 7.
Másodfok: Debreceni Ítéltábla, Bf.II.58/2021/31., ítélet, tanácsülés,
2021. június 23.

Az indítvány előterjesztője: Debreceni Fellebbviteli Főügyészség

Az indítvány iránya: hatályon kívül helyezés

Rendelkező rész

A költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen folyamatban lévő büntetőügyben a Debreceni Fellebbviteli Főügyészség fellebbezését elbírálvá, a Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.II.58/2021/31. számú ítéletét Terhelt1 I. rendű vádlott vonatkozásában hatályon kívül helyezi és a Debreceni Ítéltáblát új másodfokú eljárás lefolytatására utasítja.

Kúria végzése ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] I. A Nyíregyházi Törvényszék a 2020. december 7. napján tartott tárgyaláson kihirdetett 5.B.15/2018/108. számú ítéletében Terhelt1 I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont I. fordulat, (5) bekezdés b) pont], valamint felbujtóként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért halmazati büntetésül 5 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a

vádolt legkorábban a büntetés kétharmad részének, de legkevesebb 3 hónap kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

[2] Terhelt1 I. rendű vádlott felmentésért, másodlagosan enyhítésért, védője a tényállás téves megállapítása és téves jogi következtetések levonása miatt felmentés érdekében fellebbezett.

[3] Az ügyészség az I. rendű vádlott vonatkozásában fellebbezést nem jelentett be.

[4] A Debreceni Ítéltábla a 2021. június 23. napján tartott tanácsülésen meghozott Bf.II.58/2021/31. számú ítéletében Terhelt1 I. rendű vádlott vonatkozásában az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította. terhelt2 II. rendű és terhelt3 III. rendű terhelt vonatkozásában a másodfokú bíróság ítélete jogerőre emelkedett.

[5] **II.** A Debreceni Ítéltábla ítéletének az elsőfokú ítéletet Terhelt1 I. rendű vádlott vonatkozásában hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító rendelkezése ellen a Debreceni Fellebbviteli Főügyészség jelentett be fellebbezést.

[6] A fellebbezéssel támadott másodfokú határozatban a hatályon kívül helyező rendelkezés indokai a következők voltak:

[7] Az ítéltábla a felülbírálat eredményeként megállapította, hogy a Nyíregyházi Törvényszéken 5.B.245/2020. szám alatt indult eljárásban az ügy I. rendű vádlottja ugyancsak Terhelt1. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség B.560/2017/62. számú vádirata alapján indult eljárásban az ügyészség Terhelt1 I. rendű vádlottat 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, bünszövetségben elkövetett költségvetési csalás büntetével, 2 rendbeli, felbujtóként elkövetett, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, bünszövetségben elkövetett költségvetési csalás büntetével, valamint 1 rendbeli, a Btk. 345. §-ába ütköző, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségével és 2 rendbeli, a Btk. 345. §-ába ütköző felbujtóként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségével vádolta.

[8] Az ítéltábla megállapította, hogy Terhelt1 I. rendű vádlottnak e két ügyben a vád tárgyává tett cselekményei részben cselekményegységet képeznek. Hivatkozott a 6/2009. számú büntető jogegységi határozatra, mely szerint amennyiben a bíróság a vád tárgyává tett és a bűncselekmény egységébe tartozó cselekményt jogerősen elbírálta, határozata e bűncselekmény tekintetében res iudicata-t eredményez. A Be. 4. § (3) bekezdésére figyelemmel, nincs helye újabb vádemelésnek olyan részecselekmény miatt, amely a már elbírált bűncselekmény egységébe tartozik, de nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét. Ebben az esetben a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján perújításnak lehet helye. Ezért – a perújítás elkerülése érdekében – törekednie kell a bíróságnak a törvényi egységet alkotó részecselekmények egy eljárásban történő elbírálására és ennek érdekében az ügyek egyesítésére.

[9] Költségvetési csalás büntette vonatkozásában cselekmény egység csak akkor valósulhat meg, ha a terhelt az ahhoz tartozó valamennyi részecselekményt tettesként valósította meg. Amennyiben valamely részecselekmény esetében részesi magatartás megállapítására kerülhet sor, a cselekmények egy bűncselekményként való elbírálása kizárt.

[10] Az ítéltábla az ügyészségnek a vádiratban, továbbá a törvényszéknek az elsőfokú ügyszövegező határozatában rögzített álláspontjától eltérően arra a következtetésre jutott, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a jelen ügyben vád tárgyává tett költségvetési csalás büntetést tettesként valósította meg. Az ítéltábla álláspontja szerint Terhelt1 I. rendű vádlott részt vett a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal tévedésbe ejtésében és tévedésben tartásában. E

terhelt a cég1.-n keresztül a célba vett haszonból egyértelműen részesedett. Ezért az ítélet tábla véleménye szerint Terhelt1 I. rendű vádlott, mint a tévedésbe ejtés és tévedésben tartás kifejtője, tényállási elemet valósított meg. Ennek megfelelően a költségvetési csalás tettesként, illetve társtettesként követte el.

[11] A Nyíregyházi Törvényszéken 5.B.245/2020. szám alatt folyamatban lévő büntetőeljárás alapjául szolgáló vádiratban az ügyészség Terhelt1 I. rendű vádlottat a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, bünszövetségben elkövetett költségvetési csalás büntetével vádolta, mint tettest. Az ennek alapjául szolgáló cselekményeket Terhelt1 I. rendű vádlott a vád szerint 2009. november 30. napja és 2011. március 18. napja között követte el. A jelen eljárásban a vád tárgyává tett cselekmények elkövetési ideje 2009. november hó 30. napja és 2013. május 10. napja közé esik. A vádirat a törvényszékre 2018. január 15. napján érkezett. Ennek megfelelően a két ügyben vád tárgyává tett, tettesként megvalósított költségvetési csalás büntette cselekményegységet képez, mely cselekményeket egy eljárásban kell elbírálni, ekként az ügy érdemi felülbírálatra alkalmatlan. Mindezek miatt az ítélet tábla a Be. 609. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította {[53]-[57] bekezdések}.

[12] A megismételt eljárás során iránymutatásként előírta, hogy meg kell vizsgálni mindkét, Terhelt1 I. rendű vádlott ellen indult eljárás egyesítésének lehetőségét. A cselekményegységbe tartozó ügyekben kizárólag egy eljárás folyhat {[60] bekezdés}. Előírta Terhelt1 I. rendű vádlott, terhelt2 II. rendű és terhelt3 III. rendű elítéltek kihallgatását, valamint a tanúvallomások ismertetését azzal, hogy az így lefolytatott – részben – megismételt eljárás alapján lesz az elsőfokú bíróság abban a helyzetben, hogy Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben a két vádirattal emelt vádat elbírálja {[61]-[64] bekezdés}.

[13] Az ítélet tábla ítéletének hatályon kívül helyező rendelkezése ellen bejelentett fellebbezésének indokolásában a fellebbviteli főügyészség kifejtette, hogy a Debreceni Ítélet tábla, bár kétségtelenül a hatályon kívül helyezést eljárásjogi szabálysértésre alapozta, ténylegesen azonban a határozatban nincs megjelölve az az eljárási szabálysértés, melyet az elsőfokú bíróság vétett. Az ítélet tábla e körben a kötelező törvényi egységre hivatkozik, melynek alapja az, hogy amit az elsőfokú bíróság felbujtói magatartásként értékelt, azt a másodfokú bíróság tettesi magatartásnak tekintett. Ez viszont büntető anyagi jogszabály alkalmazásához kapcsolódik, nem pedig az eljárási szabályokhoz. Kétségtelen, hogy bűncselekmény egység megalapozott elbírálására csak egy eljárás keretében kerülhet sor, és figyelemmel kell lenni arra az általános követelményre, hogy a bírósági eljárásokban általában a rendkívüli jogorvoslat, így a perújítás elkerülésére kell törekedni. A Be. 609. § (1) bekezdése példálózó felsorolásából azonban az tűnik ki, hogy csak olyan eljárási szabálysértésre hivatkozással lehet hatályon kívül helyezni az ítéletet, melyet az elsőfokú bíróság eljárása alatt vétett. Álláspontja szerint az egyesítés elmaradásának hiányát nem lehet a törvényszék által elkövetett eljárási hibának felróni akkor, ha a cselekmény elkövetői alakzatát illetően a törvényszék már állást foglalt, és a törvényi egység feltételei az elsőfokú eljárásban nem álltak fenn.

[14] A fellebbviteli főügyészség ezt követően a költségvetési csalás esetében a tettesi és társtettesi, valamint a részesi alakzat közötti különbségeket elemezte az anyagi jogi rendelkezések és az eseti döntések felhívása mellett. Egyúttal arra a következtetésre jutott, hogy téves az ítélet táblának az ügyek egyesítésének hiánya okán a relatív eljárási szabálysértésre való hivatkozása, mert azon álláspontja, hogy a cselekményt Terhelt1 I. rendű vádlott tettesként követte el, a kialakult bírói gyakorlattal ellentétes, ekként a másodfokú ítéletben hivatkozott jogesetekből levont következtetése is téves. Mindezekre tekintettel

indítványozta, hogy a Kúria a Debreceni Ítéltábla Bf.II.58/2021/31. számú ítéletét Terhelt I. rendű vádlott tekintetében helyezze hatályon kívül, és utasítsa a másodfokú bíróságot a másodfokú eljárás lefolytatására.

[15] A Legfőbb Ügyészség a BF.65/2020/5. számú átiratában az ügyészi fellebbezést helytálló indokaira tekintettel fenntartotta. Miután a hatályon kívül helyezésre a Be. 609. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés miatt került sor, a fellebbezés a Be. 627. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel joghatályos. Az ügyészi fellebbezés indokolásában helytállóan részletezett körülményekre figyelemmel tévedett a másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla, amikor azt állapította meg, hogy Terhelt I. rendű vádlott a költségvetést károsító cselekményét tettesként, illetve társtettesként követte el. Az elkövetői minőség megállapításánál a jelen esetben alapvető jelentősége van annak, hogy támogatóhoz a támogatási kérelmeket és a kapcsolódó okiratokat a II. rendű vádlott nyújtotta be, így kizárólag ő állt közvetlenül kapcsolatban a támogatóval. Ebből következően a támogatót a II. rendű vádlott tévesztette meg, törvényi tényállási elemet csak ő valósított meg. Ilyen magatartás hiányában Terhelt I. rendű vádlott cselekvősége tettesként, illetve társtettesként elkövetettnek nem minősülhet. Ebből következően cselekménye nem is alkothat törvényi egységet a Nyíregyházi Törvényszéken 5.B.245/2020. számon indult eljárásban vád tárgyává tett, tettesként megvalósított költségvetést károsító cselekményével.

[16] Mindezekre figyelemmel az ítéltábla kellő alap nélkül, indokolatlanul helyezte hatályon kívül az elsőfokú ítéletet, és utasította új eljárásra az elsőfokú bíróságot. Indítványozta ezért, hogy a Kúria a Debreceni Ítéltábla Bf.II.58/2021/31. számú ítéletét a felülbírálat körébe eső részében, a Be. 628. § (1) bekezdés b) pontja szerinti tanácsulésen, a Be. 630. § (2) bekezdés alapján helyezze hatályon kívül és a Debreceni Ítéltáblát utasítsa a másodfokú eljárás lefolytatására.

[17] A védő a fellebbezésre és a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára észrevételt tett, melyben kifejtette, hogy álláspontja szerint eljárási szabálysértésnek minősül, ha a cselekményegységet, a törvényi egységbe tartozó cselekményeket nem egy eljárásban bírálják el. Eljárási szabálysértés az is, hogy a törvényszék nem ismerte fel a törvényi egységet, az egy eljárásban történő elbírálás követelményét, és ezért az egyesítésre irányulóan előterjesztett indítványt elutasította. Az egy eljárásban történő kötelező elbírálás eljárási szabálya kétségkívül sérült. Ez nem büntető anyagi jogi kérdés, hanem eljárási szabálysértés, amelynek döntő kihatása van az ügyre. Ezért a Debreceni Ítéltábla perjogi hibát nem vétett, a hatályon kívül helyezésre törvényes okból került sor. A fellebbviteli főügyészség egyebekben az alapügyben megállapított elkövetői minőséggel foglalkozik a fellebbezésében, mely harmadfokú eljárás tárgya nem lehet. Iratellenes az a megállapítás, hogy terhelt II. rendű terhelt nyújtotta be a támogatási kérelmet a támogató szervezet felé, mert ő csak Terhelt I. rendű vádlott kérésére vállalta el az ügyvezetői szerepkört és írta alá a támogatási kérelmet.

[18] A védő álláspontja szerint a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában nincs olyan elem, amely magával, a hatályon kívül helyező döntéssel érdemben és konkrétan foglalkozna, ezzel kapcsolatban törvényes okot vagy abszolút eljárási szabálysértést, perjogi hibát nem is tud megjelölni, helyette az alapügybeli elkövetői minőség elemzésével és megállapításával foglalkozik, mely nem tárgya a harmadfokú eljárásnak. Az észrevétel ezt követően elemezte mindazokat a tényeket és bizonyítékokat, amelyek alapján megállapítható, hogy a bűncselekmény társtettese a gazdasági társaságot ténylegesen irányító tag, Terhelt I. rendű vádlott.

[19] Az ítéltábla rendelkezésének hatályon kívül helyezése jelen ügyben indokolatlan lenne, azaz a Be. 630. § (2) bekezdésben írt törvényi feltételek nem állnak fenn. A felülbírálat tárgya az alapügyben másodfokon eljáró bíróság hatályon kívül helyező döntésének és csak annak a felülbírálata. Az eldöntendő kérdés nem az, hogy a hatályon kívül helyezett ítélet

megalapozott, illetve helyes-e, hanem az, hogy a hatályon kívül helyező döntés alapos volt-e, illetve van-e hatályon kívüli helyezésre törvényi ok és a törvényi ok megállapításának törvényi feltételei fennállnak-e. Jelen ügyben egyértelműen eljárási szabályt sértett az elsőfokú bíróság, amikor a védői indítvány ellenére nem vette figyelembe az egy eljárásban történő elbírálás alapvető eljárási szabályát, mert tévesen minősítette az elkövetői minőséget. Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a Debreceni Ítéltábla hatályon kívül helyező rendelkezését hagyja helyben.

[20] A Kúria a fellebbezést a Be. 628. § (1) bekezdés b) pontja alapján, tanácsulésen bírálta el.

[21] **III.** A fellebbviteli főügyészség fellebbezése és a Legfőbb Ügyészség indítványa alapos.

[22] 1. A Be. 627. § (1) bekezdés I. fordulata alapján a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító végzése ellen fellebbezésnek van helye, ha a hatályon kívül helyezésre

- a) a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés,
- b) a 609. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés, vagy
- c) az 592. § (1) bekezdésében meghatározott okból teljes megalapozatlanság,
- d) a 625. § (4) bekezdésében meghatározott ok miatt került sor.

[23] Jelen ügyben a másodfokú bíróság a Terhelt I. rendű vádlottra vonatkozó hatályon kívül helyező rendelkezés okaként a Be. 609. § (1) bekezdését jelölte meg, ekként az ítélet ezen rendelkezése ellen fellebbezésnek van helye.

[24] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a 2021. június 23. napján hozott Bf.II.58/2021/31. számú ítélet rendelkező részét 2021. június 25. napján vette át, a Terhelt I. rendű vádlott vonatkozásában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről és új eljárásra utasításáról szóló rendelkezés ellen fellebbezését 2021. június 28. napján terjesztette elő.

[25] A Be 627. § (3) bekezdés b) pontja szerinti jogosult – az ügyészség – által előterjesztett fellebbezés joghatályos.

[26] A Kúria mindenekelőtt rámutat arra, hogy a hatályon kívül helyezés ellen bejelentett fellebbezést elbíráló bíróság a hatályon kívül helyező végzés esetlegesen törvénysértő voltát és az azt meghozó fellebbviteli bíróság eljárását vizsgálja. A támadott (hatályon kívül helyező) rendelkezés ugyanis nem az ügy eldöntését vagy az eljárás lezárását, hanem az eljárás újrakezdését jelenti.

[27] A fellebbezésekkel támadott hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító rendelkezés tartalma az, hogy miért nem volt érdemi döntés hozható. A hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbírálásakor azt kell megítélni, hogy az érdemi határozathozatal feltételeinek hiányáról – és így a hatályon kívül helyezésről – a másodfokú bíróság helyesen vagy indokolatlanul rendelkezett.

[28] Ebben az eljárásban ezért a cél annak vizsgálata, hogy a megtámadott végzés törvénysértő volt-e. A hatályon kívül helyező határozat ugyanis nem az ügy eldöntését vagy az eljárás lezárását, hanem annak újrakezdését jelenti. Ezért a fellebbezésekkel támadott hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító rendelkezés tartalma nem az, hogy miért volt jó vagy nem jó ez a döntés, hanem az, hogy miért nem volt hozható érdemi döntés, illetve miért nem eredményezett érdemi döntésre alkalmas helyzetet a lefolytatott eljárás.

[29] A felülbírálat minden esetben a felülbírálat tárgyának rendeltetéséhez igazodik, ezért hatályon kívül helyezés elleni fellebbezés elbírálása ténylegesen nem ügy-, nem irat-, hanem lényegében határozat vizsgálat (EBH 2019.B.9.).

[30] A Be. LXXXIV. Fejezete tartalmazza a másodfokú bíróság határozataira vonatkozó rendelkezéseket, így az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére a Be. 607., 608., 609. és 610. §-okban foglalt okokból kerülhet sor.

[31] Mindezek alapján a fellebbezés elbírálása során eldöntendő kérdés nem az, hogy a hatályon kívül helyezett alsóbb fokú ítélet megalapozott volt-e, hanem az, hogy a hatályon kívül helyező döntés alapos volt-e, volt-e rá törvényes ok és az eljárási ok megállapításának törvényi feltételei fennálltak-e. Ellenkező esetben a fellebbezést elbíráló Kúria átvonná a másodfokú bíróság jogkörét.

[32] Jelen ügyben – miután az ítéletábra a hatályon kívül helyezés okaként a Be. 609. § (1) bekezdését jelölte meg –, azt kell vizsgálni, hogy az elsőfokú eljárásban a 607. § (1) bekezdésében, valamint a 608. § (1) bekezdésében fel nem sorolt és a másodfokú eljárásban nem orvosolható olyan eljárási szabálysértés történt-e, amely lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására.

[33] A Kúria rámutat arra, hogy rendes jogorvoslat esetében is a büntetőeljárási szabályok megtartásának ellenőrzése az első, és csak ezt követően kerül sor a tényállás megalapozottságának vizsgálatára, kivéve, ha az indokolási kötelezettség teljesítése a vitás, mert az eljárási szabályok megtartásának vizsgálata ebben az egy vonatkozásban megelőzi a tényállás megalapozottságának vizsgálatát. Az indokolási kötelezettség teljesítése ugyanis csak a megalapozott, illetve megalapozottá vált tényállás tekintetében vizsgálandó (EBH 2018.B.13. IV. pont).

[34] A kifejtettek tükrében a Be. 609. § (1) bekezdése alapján a Kúria jelen eljárásban azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során feltétlen hatályon kívül helyezést nem eredményező relatív eljárási szabálysértés megvalósult-e, és ez az eljárási szabálysértés lényeges hatással volt-e az eljárás lefolytatására, illetve a büntető anyagi jogi főkérdésekre. A felülbírálat tehát a hatályon kívül helyezés törvényességének, ekként kizárólag a másodfokú bíróság eljárásának vizsgálatára terjed ki.

[35] Miután a hatályon kívül helyezés oka eljárási szabálysértés volt, ez a vizsgálódás az elsőfokú bíróság eljárására, a büntetőeljárási törvény rendelkezéseinek betartására, az ítéletábra által az elsőfokú bíróságnak felrótt eljárási szabálysértés mibenlétére, és tényleges hatására korlátozódott. A Kúria e korlátot nem léphette át, nem vizsgálhatta a tényállást, annak megalapozottságát, a hatályon kívül helyezésre ugyanis nem a Be. 610. §-a szerinti teljes megalapozatlanság, hanem eljárási szabálysértés miatt került sor. A teljes megalapozatlanság miatti hatályon kívül helyezés esetén a vizsgálat tárgya az, hogy a Be. 592. §-a szerinti megalapozatlanság megállapítása törvényes volt-e, mely nyilvánvalóan felöleli a tényállás, a bizonyítás, valamint a megalapozatlanság esetleges kiküszöbölhetőségének a vizsgálatát is.

[36] A vizsgálat azonban a relatív eljárási szabálysértés, de még a megalapozatlanság vizsgálata esetén sem terjedhet odáig, hogy a megsemmisített határozatban foglalt tényállás alapján a másodfokú bíróság jogi minősítéssel összefüggő érvelését felülbírálja. Mint ahogy arra korábbiakban a Kúria utalt, a hatályon kívül helyezés elleni fellebbezés elbírálása nem ügy-, nem irat-, hanem határozat vizsgálat.

[37] Mindezt azért volt szükséges előre bocsátani, mert ebből az is következik, hogy a Kúria sem a cselekmény jogi minősítésének anyagi jogi kérdéseivel, sem az elkövetői minőségre vonatkozó érveléssel nem foglalkozhatott. Miután a jelen eljárás tárgyát a tényállás és a jogi minősítés felülbírálata nem képezte, a határozat vizsgálatot szolgáló törvényi céllal ellentétes lenne az, hogy a Kúria a jogi minősítés kérdésében állást foglaljon, mint ahogy az is, hogy eldöntse azt, hogy Terhelt I. rendű vádlott társtettesként vagy felbujtóként követte el

a terhére rótt cselekményt. Ilyen állásfoglalásra nem is lett volna mód, hiszen az adott ügyben – az elsőfokú ítélet megsemmisítése folytán – Terhelt1 I. rendű vádlottra vonatkozóan irányadó és kötőerővel rendelkező tényállás nem is létezik.

[38] Az ítéletábrának ezért nem lett volna lehetősége állást foglalni a tényálláson nyugvó anyagi jogi kérdésben, miután eljárási szabálysértés miatt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése mellett döntött.

[39] Más megítélés alá esne a relatív eljárási szabálysértés jogi minősítésre való lényeges kihatásának megállapítása a Be. 609. § (1) bekezdése alapján, de az ítéletábra határozatának indokolásában nem erről volt szó.

[40] Az ítéletábra a fellebbezéssel érintett terhelt2 II. rendű és terhelt3 III. rendű vádlottakra vonatkozó indokolásában a tényállást megalapozottnak találta, mely tényállásban az I. rendű vádlottra vonatkozó tények is szerepelnek. Amennyiben az I. rendű vádlottra nézve a tényállás megalapozott, s az elkövetői minőség kérdésében a másodfokú bíróság álláspontja az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétes, hatályon kívül helyezésre ilyen okból nem kerülhet sor, hanem csupán a Be. 606. § (1) bekezdése szerint a helytelenül anyagi jogszabályt alkalmazó bíróság határozatának megváltoztatása jöhet szóba.

[41] Ebből következően a törvényi egység, mint anyagi jogi kérdés vizsgálata a jogerős esetlegesen megváltoztató másodfokú határozat után perújítási eljárásban lesz majd vizsgálható.

[42] Összefoglalva a Kúria arra az álláspontra jutott, hogy a jelen eljárásban az I. rendű vádlottra vonatkozóan a cselekmény jogi minősítése – ekként az I. rendű vádlott tettesi vagy részesi szerepének – vizsgálata nem lehetséges. Ezért a fellebbviteli főügyészség fellebbezésében foglalt érveléssel, valamint a Legfőbb Ügyészség átiratában a felbujtóként elkövetéssel összefüggő okfejtés helyességével vagy helytelenségével a Kúria nem is foglalkozhatott, hiszen az már az „ügyvizsgálat” körébe tartozó kérdés lett volna.

[43] A fellebbezéssel támadott határozatban megjelölt okra figyelemmel, a Be. 609. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés megvalósulásán túl az is vizsgálandó, hogy a szabálysértés lényeges hatással volt-e az eljárás folytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására, és ha igen, az orvosolható lett volna-e a másodfokú eljárásban (EBH 2019.B.9. [36] bekezdés).

[44] A másodfokú felülbírálat – eljárási törvény által előírt – folyamata több egymásra épülő szakaszból áll.

[45] Elsőként a fellebbezés megérkezését követően a másodfokú bíróság tanácsának elnöke intézkedik az ügyiratok beszerzése, hiányok pótlása, a fellebbezés indokolásának megküldése, illetve észrevételek kézbesítése iránt. Ezt követően a tanács elnöke az ügyiratok érkezésétől számított két hónapon belül a lehető legközelebbi határrapra a fellebbezés elbírálására tanácsulást, nyilvános ülést vagy tárgyalást tűz ki, továbbá dönthet a fellebbezés elutasításáról, az ügy áttételéről, illetve az eljárás felfüggesztéséről [Be. 596. § (1), (2) bekezdés, 597. §].

[46] Amennyiben a fellebbezés elutasításának, áttételnek vagy az eljárás felfüggesztésének nincs helye, a továbbiakban annak megvizsgálása szükséges, hogy az ügydöntő határozat elleni fellebbezés tanácsuláson elintézhető-e. Evégett azt kell eldönteni, hogy a vádlott felmentésének vagy vele szemben az eljárás megszüntetésének van-e helye, továbbá az elsőfokú bíróság vétett-e a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott olyan eljárási szabálysértést, amely alapján az ítélet hatályon kívül helyezése szükséges [Be. 598. § (1) bekezdés d) pont]. Ezt követően úgyszintén tanácsulásnak van helye, ha a fellebbezést kizárólag az 583. § (3) bekezdés b) pontja alapján jelentették be, illetve akkor, ha a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést vagy a vádlott terhére bejelentett fellebbezés kizárólag

az 583. § (3) bekezdés a) vagy c) pontján alapszik és nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését az ügyészség, a vádlott, a védő vagy a fellebbező nem indítványozza.

[47] Amennyiben fenti esetek egyike sem áll fenn, a fellebbezés elintézése a Be. 599. §-a, illetve 600-601. §-a alapján nyilvános ülésen vagy tárgyaláson történik.

[48] Következésképpen, ha a másodfokú bíróság a Be. 609. §-ában írt olyan eljárási szabálysértést észlel, amely a 607. § (1) bekezdésében és a 608. § (1) bekezdésében fel nem sorolt eljárási szabálysértés, vizsgálnia kell az eljárás egészére, valamint a büntetőjogi főkérdésekre való hatást, amennyiben ez lényeges, arról kell állást foglalnia, hogy az eljárási szabálysértés a másodfokú eljárásban orvosolható-e. Ez a rendelkezés összhangban van azzal, a Be. 594. § (1) bekezdésében írt szabállyal, hogy a másodfokú bírósági eljárásban bizonyítás felvételének, az eljárási szabálysértés kiküszöbölése érdekében is helye van. A törvény a relatív eljárási szabálysértéseket példálózó jelleggel sorolja fel a 609. § (2) bekezdésben: ilyen a bizonyítás törvényességére vonatkozó rendelkezés megsértése, a büntetőeljárásban résztvevő személyek joggyakorlásának kizárása vagy korlátozása, a nyilvánosság kizárása, a bűnösséget beismerő nyilatkozat 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában történő elfogadása, illetve az indokolási kötelezettség megsértése.

[49] A Be. 609. § (2) bekezdés d) pontja szerinti indokolási kötelezettség megsértése kapcsán – mint ahogy arra fentebb a Kúria már utalt – a tényállás megalapozottságának vizsgálata az eljárási szabályok megtartásának vizsgálatát megelőzi, hiszen az indokolási kötelezettség teljesítése csak a megalapozott, illetve megalapozottá vált tényállás tekintetében vizsgálendő.

[50] Amennyiben a relatív eljárási szabálysértés a másodfokú eljárásban nem volt orvosolható – pl. a Be. 594. § (1) bekezdése alapján a bizonyítás nem volt törvényessé tehető – annak vizsgálatára következhet, hogy a tényállás megalapozott-e, illetve, ha megalapozatlan, akkor az teljes avagy részleges-e. A részleges megalapozatlanság másodfokon az iratok tartalma alapján, helyes ténybeli következtetés vagy bizonyítás útján kiküszöbölhető, annak mennyiségi korlátja nincs, a részleges megalapozatlanság kiküszöbölése a másodfokú eljárásban kötelező. A hiányos vagy iratellenes tényállás tehát teljes, a másodfokú eljárásban ki nem küszöbölhető megalapozatlanságot fogalmilag nem eredményezhet (EBH 2018.B.8.). Amennyiben pedig a megalapozatlanság teljes, a Be. 610. §-a alapján az ítélet hatályon kívül helyezésének és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye.

[51] A Debreceni Ítéltábla a másodfokú felülbírálat előbbiekben hivatkozott lépéseit nem az eljárási törvény által előírt sorrendben végezte el. A másodfokú bíróság ugyanis először – miután a Be. 608. § (1) bekezdésében írt feltétlen hatályon kívül helyezésre okot adó eljárási szabálysértést nem észlelt – nem állapította meg, hogy a tényállás megalapozatlan. Ez pedig abból következik, hogy az I. rendű terhelt által elkövetett bűncselekmény minősítése, illetve az elkövetői minőség kapcsán is állást foglalt. Ez pedig nyilvánvalóan csak akkor lehetséges, ha az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozott, és az a Be. 591. § (1) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban is irányadóul szolgál.

[52] Az ítéltábla a tényállásból következtetett a bűncselekmény minősítésére és az I. rendű vádlott elkövetői minőségére, majd a társtettesi elkövetés megállapítása vezette ahhoz, hogy a Nyíregyházi Törvényszéken 5.B.245/2020. számon emelt vád szerinti minősítést alapul véve, állást foglaljon abban a kérdésben is, hogy az I. rendű vádlottnak a két ügyben a vád tárgyává tett cselekményei részben cselekmény egységet képeznek {másodfokú ítélet [35] bekezdés}.

[53] Az ítélőtábla a 6/2009. számú büntető jogegységi határozatra, a rendkívüli jogorvoslat elkerülése és a res iudicata helyzet megakadályozása érdekében tartotta szükségesnek a hatályon kívül helyezést, mely valójában az elsőfokú bíróságtól eltérő anyagi jogi értékelés következménye volt.

[54] A másodfokú határozat nem jelöli meg azt az eljárási szabályt, amelynek megsértése megalapozza a Be. 609. § (1) bekezdésében írt hatályon kívül helyezést és arra sem utal, hogy milyen hatással volt ez az elsőfokú eljárásban vétett szabálysértés az eljárás folytatására, illetve a büntetőjogi főkérdésekre.

[55] A határozat indokolásából lehet következtetni arra, hogy az egyesítés elmaradása eredményezte a hatályon kívül helyezést. Az iratokból kitűnően az elsőfokú bíróság a másodfokú bíróság utóbb kialakított jogi álláspontjától eltérő álláspontra helyezkedett és éppen az elkövetői minőség különbözőségére tekintettel vetette el az ügyek egyesítésének lehetőségét, hiszen Terhelt I. rendű vádlott védőjének egyesítés iránti indítványát 2020. szeptember 9. napján és 2020. szeptember 25. napján is elutasította (Nyíregyházi Törvényszék 5.B.15/2018/75-I. számú, 5.B.15/2018/107-I. számú végzése).

[56] Az eljárási törvény szerint az egyesítésnek csupán három kötelező esete van. Ha a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátott ellen újabb eljárás indul, vagy ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt indult eljárás, az ügyeket egyesíteni kell és az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el. A bíróság ekként jár el, ha a vádlottal szemben korábban indult büntetőeljárást a 488. § (2) bekezdés alapján felfüggesztette, azonban az ügyészség a vádlott ellen ugyanolyan bűncselekmény miatt újabb vádat emelt. Ha a bíróság a vádlottal szemben korábban indult eljárást a Btk. 180. § (1) bekezdésére figyelemmel függesztette fel, ugyanolyan bűncselekménynek minősül a kábítószer-kereskedelem is [Be. 486. § (1), (3) bekezdés].

[57] A Be. 146. § (1) bekezdése szerint a bíróság a vádemelés után egyesítheti az eljárás azonos szakaszában folyamatban lévő ügyeket, ha azok együttes elbírálása – különösen az eljárás tárgyára, vagy a büntetőeljárásban résztvevő személyekre tekintettel – célszerű.

[58] Az egyesítés ekként a bíróság mérlegelésén alapul, mely mérlegelés során a bíróság a törvény értelmében az eljárás tárgyára és az alanyi körre tekintettel a célszerűségi szempontokat köteles vizsgálni. Következésképpen az egyesítés nem kötelező és arra a másodfokú bíróság által az elsőfokú bíróság sem kötelezhető.

[59] Az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy az ügyek egyesítése – figyelemmel az eljárás akkori állására – az eljárás elhúzódásához vezetne, így az nem célszerű, emellett azzal érvelt, hogy az EBH 2019.B.6. döntés értelmében a részesként elkövetett költségvetési csalási cselekmény, mint tényálláson kívüli magatartás, nem vonható a tettesként elkövetett cselekménnyel törvényi egységbe, így az egyesítés alapja hiányzik.

[60] Kétségtelen, hogy törvényi egység esetén indokolt lehet az egyesítés és célszerű is, azonban az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy a törvényi egységet nem képező magatartás miatt az – az alanyi azonosság ellenére – az ügyek egyesítése nem célszerű. Az elsőfokú bíróság tehát az eljárása során eljárási szabályt az egyesítés elmaradása miatt nem sértett. A Kúria egyetértett a fellebbviteli főügyészség fellebbezésében kifejtett állásponttal, miszerint csak olyan hatályon kívül helyezési okra hivatkozással lehet hatályon kívül helyezni az ítéletet, melyet az elsőfokú bíróság eljárása alatt vétett.

[61] A Kúria sem vitatja annak megállapítását, hogy törvényi egység esetén – amennyiben annak törvényi feltételei fennállnak – az egyesítés kétségtől eltekintve indokolt. Nem lehet azonban relatív eljárási szabálysértésre következtetni, ha az elsőfokú bíróság a törvényes vádat teljesen kimerítve azt érdemben elbírálva – egyébként az ügyészi indítványnak

mindenben megfelelően – az I. rendű vádlott elkövetői minőségét arról részletes indokolással számot adva másképp értékelte.

[62] Ilyen esetben a másodfokú bíróságnak arra van lehetősége, hogy saját jogi álláspontjának kifejtése mellett érdemben felülbírálja az ügyet, amelynek következtében – esetlegesen – perújítás során lesz lehetőség a törvényi egység vizsgálatára. Ilyen esetben ugyanis a törvényes határozatok érdemi vizsgálatának igénye felülírja az eljárás mielőbbi egyszerűbb befejezésének szükségességét.

[63] Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a hatályon kívül helyezés ellenére sem lehet előre vélelmezni, hogy a megismételt eljárásban sor kerül-e – a törvény szerint egyébként nem kötelező – egyesítésre, illetve azt sem, hogy a törvényi egység tárgyában hogyan fog dönteni a bíróság.

[64] A Be. 609. § (1) bekezdése szerinti eljárási szabálysértés hiányában sem a további hatás vizsgálatára, sem a másodfokú eljárásban való orvoslás megkísérlésére nem is volt törvényes lehetőség. Az elsőfokú bíróság a törvényes vádat elbírált, így a másodfokú bíróságnak a már ismertetett sorrendiség betartásával – eljárási szabálysértés hiányában – a megalapozott vagy megalapozottá tett tényállás alapján kellett volna a fellebbezést elbírálnia.

[65] Amennyiben a felülbírálat eredményeként a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét nem helyezi hatályon kívül, hanem azt helybenhagyja vagy megváltoztatja, a jogerős vádról rendelkező ügydöntő határozat ellen a 6/2009. számú jogegységi határozat alapján a „res iudicata” anyagi jogerő hatása és a Be. 4. § (3) bekezdése alapján a „ne bis idem” következményeként a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján perújításnak lehet helye.

[66] Azt viszont nem lehet előre vélelmezni, hogy a hatályon kívül helyezés folytán az elsőfokú bíróság a Be. 146. § (1) bekezdés alapján az egyesítés mellett dönt, miután a bíróság csupán a célszerűségi szempontokat köteles figyelembe venni. Egyébiránt az ítélőtábla által felhívott hatályon kívül helyezési ok a Be. 609. § (2) bekezdés egyik esetébe sem illeszkedik.

[67] A Kúria a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a Be. 609. § (1) bekezdésében írt, az elsőfokú bíróság terhére róható eljárási szabálysértés nem történt.

[68] A Debreceni Ítélőtábla az egyesítés szükségességére hivatkozással bizonytalan, vélelmezett tényekre alapította a hatályon kívül helyező döntését, mely nem felel meg az eljárási jogszabályoknak, ekként az ítélet Terhelt I. rendű vádlottat érintő hatályon kívül helyező rendelkezése törvényt sért.

[69] A Kúria csupán megjegyzi, hogy a fentebb már írt okból az anyagi jogi kérdések tárgyában, ekként a bűncselekmény jogi minősítése és az I. rendű vádlott elkövetői minősége tekintetében nem foglalhatott állást, az ügy érdemi felülbírálatába nem is bocsátkozhatott, így a fellebbviteli főügyészség, illetve a Legfőbb Ügyészség érvelésének helyességét nem vizsgálhatta.

[70] A védői észrevétel kapcsán a Kúria kiemeli, hogy a hatályon kívül helyezés elleni fellebbezés elintézése nem harmadfokú eljárásban, hanem a Be. Tizenhetedik Részében a másodfokú és harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálásának szabályai alapján történik, így az ezzel összefüggő érvelés nem helytálló. A harmadfokú felülbírálat ugyanis már ügy- és iratvizsgálat, melyben az anyagi jogi érveket is értékelni lehetne. Ekként a védő anyagi jogi kérdésekben kifejtett indokolása alapján az ügy érdemi felülbírálata és az elkövetői minőség kérdésében való döntés a jelen eljárásban kizárt.

[71] A Kúria a megtámadott határozatot hozó bíróság eljárásának vizsgálata során nem észlelt egyéb, feltétlen hatályon kívül helyezési okot képező eljárási szabálysértést [Be. 627. § (2) bekezdés, Be. 626. §, 608. § (1) bekezdés].

[72] A kifejtettekből következően a másodfokú bíróság az eljárási törvény szabályainak megsértésével döntött az elsőfokú ítéleti rendelkezés hatályon kívül helyezéséről, ezért a Kúria a Be. 629. § (2) bekezdés b) pontja, valamint a Be. 630. § (2) bekezdése alapján a Debreceni Ítéltábla Terhelt I. rendű vádlott vonatkozásában meghozott, hatályon kívül helyező rendelkezését hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

[73] A megismételt eljárásban a bíróság az ügyet a hatályon kívül helyező határozat okainak és indokainak figyelembevételével bírálja el [Be. 632. § (2) bekezdés I. fordulat].

[74] A megismételt eljárást a másodfokú bíróság eljárási szabályai szerint kell lefolytatni (Be. Tizenötödik Rész), melynek során ismételten vizsgálni szükséges a már kifejtett indokok alapján az ügydöntő határozatot megelőző eljárást, majd a másodfokú bírósági eljárásra irányadó szabályok maradéktalan betartásával kell az elsőfokú ítéletet felülbírálni.

[75] A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Csák Zsolt s.k. a tanács elnöke, Dr. Domonyai Alexa előadó bíró, Dr. Szelényiné dr. Roszik Erzsébet s.k. bíró

A Kúria Hkf.I.1096/2021/5. számú végzése 2021. december 7. napján véglegessé vált.

Dr. Csák Zsolt s.k.
a tanács elnöke